

.. Mannen van oud-A? of: mannen van het oude B?

Pas gestorven, deelt ook wijlen dr B. Wielenga in het voorrecht, te worden gebruikt als auteur van zachte stemmingsmuziek. Ditmaal is dr H. N. Ridderbos onder de verhalers: „hoe kon“, schrijft hij, „hoe kon hij (Wielenga) het streven van diegenen aan de kaak stellen, die zich bij hun kerkcheuring als mannen van „oud-A“ (aan den volke trachten voor te stellen“. „Doch dit moge thans blijven rusten“, zegt dr Ridderbos; dat zegt elke landman, die een zaadje in den grond lei. Laat het betijen, het doet zijn werk wel.

We weten niet, of we hier dr Wielenga raken; we willen wel degelijk zijn citator raken. Wie heeft zich den volke als man van oud-A voorgesteld? Man en paard, a.v.p. Krijgsmansner en vlag, en geen stemmingsmuziek uit de aula van een funeral home.

Wij kennen niet de door dezen schrijver afgescheurden, die zich als oud-A-mannen presentieerden. Want wij weten, dat oud-A niet zoo min als oud-B of oud-wat-dan-ook, kan of mag gerepraesenteerd worden. Ondergeteekende heeft trouwens geen enkele kerkstrijdbrochure, meent hij, opgevuld met een zinnetje als: mijn oud-leermeester Elzenga. Wel herinnert hij zich een geschrift van dr J. Ridderbos met „mijn oud-leermeester ds Thomas Bos“. Die was van „oud-A“.

Maar wie we wel kennen? Menschen zooals ze er waren onder de mannen van het oude B. We zeggen: „onder hen“: want er was ook in „oud B“ erg veel vroomheid en goede trouw en zorg voor „de ware kerk“, die zij destijds door dr H. H. Kuyper van Baarn ter dege van de valsche leerden onderscheiden. Maar er waren onder oud B ook van die erge diehards. De baas blijven, Onze u-ni-ver-si-teit. De meerderheid houden. Geduld, en tact, natuurlijk, maar: blijf aan den kop. Welnu, ook zij hebben Lindeboom en vóór hem Helenius de Cock van Kampen ontmoet. De oude baas (A. Kuyper) was te verstandig, om zijn volgelingen te „binden“ aan zijn formules, en daarmee Lindeboom, de Cock, uit de kerk te jagen. Zoo iets bleef voor een groepje van zijn leerlingen over. Dèzen bonden iedereen aan een formule, die LETTERLIJK ALS KETTERIJ VEROORDEELDE WAT LETTERLIJK DOOR HELENUS DE COCK TEGEN OUD B WAS GEDOCEERD te Kampen. Daar zat nu die leerling van „mijn oud-leermeester Thomas Bos“. En toen hebben die menschen, die Helenius de Cock in de punten, waarin hij Kuyper bevochten had, meestal zagen gelijk hebben, niet gezegd: wij zijn oud A, maar: zóó iets is nou niet als een deel van oud B. En dat is nou alles: weer is de waarheid een half slagje omgedraaid. Oud A zijn plaats gunnen is niet: oud A imiteeren.

K. S.

.. Op de kinderen overbrengen

Dr A. de Bondt, zie vorige nummers, nog steeds bezig aan te toonen, dat de voormalige cand. H. J. Schiller zich van Calvin distancieerde; verwijst daartoe ook naar een andere uitspraak uit Calvin's afwijzing van Westphal. Dr de B. schrijft: „Calvin beledt tegenover de Lutherischen: Paulus' zonden zijn in den doop afgewassen, welker vergeving hij van te voren door het geloof ontvangen had. Niets verbiedt, dat dit op de kinderen wordt overgebracht“. Vindplaats: C.R. IX, 115.

Als dit tegenover den candidaat van 1944 iets beteekenen zal, dan moet het zijn: „Der kinderen zonden zijn in den doop afgewassen, welker vergeving zij — die kinderen — DOOR HET GELOOF ontvangen hadden“. Door het geloof. De kinderen hebben dus geloof. Ze hebben dat vóór den doop. En nu komt de doop dit AAN-WEZIG GELOOF bevestigen, bekrachtigen, bezegelen (want voor dr de B. beteekenen die woorden ongeveer hetzelfde; zie wat we verleden week daartegen opmerkten).

Maar nu de werkelijkheid?

Wel, verleden week wezen we al op het fijne puntje,

dat tusschen Calvin en Westphal in geschil was (zie vorig nummer, bl. 383, kolom 3, onderaan). Calvin zegt: de kinderen zijn al lid van de kerk vóórdat ze gedoopt worden (let op de doopvraag: als lidmaten van de kerk behooren gedoopt te worden). Westphal zei: neen, ze WORDEN pas kerklid door den doop. Nu moeten we eens praten, zegt Calvin. Die duizenden, die na Petrus' pinksterpreek gedoopt werden, die waren toch al leden van de kerk voordat ze gedoopt werden? En Cornelius toch ook, en zulke menschen? Ze hadden toch al hun geloof beleden, en berouw getoond? Wou Westphal soms beweren, dat dat van nul en geener waarde was? God had die menschen al tot bekeering gebracht, naar Zijn beeld herschepen, verwaardigd met geloofslicht, dat van boven is, met Geestesgaven gezegend. Als nu zulke menschen, aan wie dat allemaal gebeurd is, nog niet behooren tot het lichaam der kerk (zooals Westphal dat schijnt te moeten construeeren), wel, mijn lieve menschen, zoo vraagt Calvin, met welke kenmerken moet ge dan de kinderen Gods onderscheiden van de rest van de wereld? Wat blijft er nu anders over, dan dat Westphal mij toegeeft, dat IN ZEKER OPZICHT, of IN BEPAALDEN ZIN, zooals men dat zegt (aliqua ex parte, vel secundum quid, ut loquuntur) zij reeds leden van de kerk geweest waren, die dan daarna in haar gemeenschap zijn opgenomen geweest (door den doop, die hen inlijft, en dit dan „officieel“, K. S.). Zoo zijn ook Paulus' zonden in den doop afgewassen, waarvan hij tévoren door het geloof de vergeving had verkregen. En nu is er niets, dat ons verbiedt, dit op de kinderen over te brengen, want hun geval is aan de zoeven genoemde niet ongelijk. Want nu één van beide: of Gods verbond is ijdel (leeg, het doet niets, beteekent niets), in welk verbond Hij immers hen ADOpteert, en dan is ook de belofte vergeefs, of ze zijn niet geheel en al buitenstaanders, zij, van wie God verklaart, dat ze van zijn kudde zijn. Diegenen noemt God zijn kinderen, aan wie de erfenis der zaligheid BELOOFD is in den persoon van de ouders. Met welk recht zal Hij hun Vader heeten, als zij op geen enkele wijze behooren tot de kerk? Toch staat Hem niets in den weg, dat Hij deze genade verzegelde, wederom BEVESTIGE wat Hij reeds eerder geschonken had.

Tot zoover Calvin.

Nu de baas, Dr de Bondt zet de schaar in dit stuk, en knipt, hetzij zelf, hetzij een ander volgende, EERST het zinnetje van „Paulus' zonden“ (en het „op de kinderen overbrengen“) uit. Dan komt er een punt. En dan een pauze. En na de pauze klinkt weer de stem van dr de B.: en ook deze uitspraak is „nog al“ van beteekenis; en dan krijgt ge dat laatste zinnetje (niets staat in den weg). De kop van dit citaat? Niet bij dr de B. te vinden. De romp? Niet te vinden. De verbindingschakels? Niet te vinden.

Maar zóó klopt de balans toch niet. Want de lezers van dr de B. krijgen den stelligen indruk, dat Calvin gezegd heeft: DEZE genade (een afwassing van TEVOREN OP HET GELOOF VERGEVEN zonden) wordt door God in den doop verzegeld, en opnieuw bevestigd, ook bij de kinderen.

Maar het is niet waar. In den laatsten zin, van Calvin hierboven door ons aangehaald, beteekent „DEZE GENADE“ niets anders dan „tot de kerk behooren“. Ontkent in 1944 een candidaat dat? Zoo ja, dan niet die, welken men wegstuurt. En als Calvin Paulus aanhaalt ten voorbeeld, dat iets nog eens kan worden beteekend en verzegeld (in een liturgische afwassing) wat tevoren reeds in werkelijkheid gegeven was (vergeving der zonden n.l.), dan laat Calvin duidelijk zien, dat hij in het geval van kleine kinderen het oog niet heeft op verzegeld geloof, en dat hij onder hetgeen er bij de kinderen „al is“, niet verstaan wil hebben een GELOOFSWERKZAAMHEID, waardoor de zondenvergeving verkregen wordt, doch de ADOPTIE, het LID VAN DE KERK ZIJN, het BEHOOREN TOT DE KUDDE.

Eén van beide: dr de B. heeft op een ander gesteund, misschien wel op dr Polman (maar dan moet hij maar liever niet een candidaat te lijf, dien hij niet aan kan met dit materiaal), of hij heeft zelfstandig Calvin gelezen, en voor het blad van voorzitter en praediviseur der uitwerpende synode bewerkt. In dat geval zie ik hem bezig als iemand, die niet vinden kan wat hij zoekt, en toch,

gepakt door eigen waanbeeld; denkt: maar daar heb ik wat, en zie, het is nihil. Hoe het zij, hij komt precies dat gedeelte overslaan waar het op aankomt.

Vaststaat, dat volgens Calvin de bondsbelofte reeds daarin vervulling vindt, dat de kinderen leden van de kerk zijn. En: dat het sappige vleesch van Calvin mij beter smaakt dan de paar verbleekte botjes, die dr de B. eruit weggesneden heeft. En dat de „candidaat“ het met Calvin eens was, en dr de B., blijkens zijn interpretatie, die onjuist was, niet.

K. S.

.. Appendix

Dr de Bondt heeft ook uit de dissertatie van dr S. v. d. Linde (de leer v. d. H. Geest bij Calvin) citaten aangehaald; nog steeds in het bekende verband.

Nummer één is: „De H. Doop is (naar Calvin) een middel, een zegel, tot de versterking van 't reeds geschonken geloof“. Als dr v. d. Linde bedoelt, dat het sacrament, GEBRUIKT ZIJNDE, het geloof versterkt, dan staat daar natuurlijk niets anders dan wat in den catechismus gezegd wordt. Maar als dr de Bondt dit heel onschuldige zinnetje annexceert voor ZIJN betoog, dan worden we voorzichtig. Wat wil Hij ermee? Zijn voorstelling bevestigen. Natuurlijk. Daarom letten we op wat er van Calvin zelf wordt aangehaald. Het is dit: „De Heilige Doop is een bevestiging der ons geschonken genade, een appendix, om de genade te verzegelen“. Zóó haalt dr v. d. Linde, en op zijn gezag dr de Bondt, aan van Calvin.

Maar als we Calvin zelf opslaan (9, 105), dan lezen we iets anders. En dan krijgt dr de B. daar geen steun. Calvin herinnert eraan, dat hij bewoerd had, dat Westphal, een lutheraan, zoo men zich herinnert, de fakkel van tweedracht had ontstoken. Wat weet de man ter verdediging aan te voeren? Alleen maar dit: dat zulke brandstichters en helsche furies waren alle degenen, die hun godshuizen niet versieren met idolen; voor wie de doop een aanhangsel bij de belofte is (aanhangel = appendix), een hulpmiddel tot bevestiging van de genade, maar geen oorzaak der zaligheid; die dit doen; en die dat doen, altemaal dingen, waardoor de protestanten zich onderscheiden van de roomschen, maar die Westphal blijkbaar nog lang niet in ords vindt, omdat hij, lutheraan, zich eenmaal in het hoofd gezet heeft, dat de doop niets doet, als men van hem zou moeten leeren, dat hij de genade niet zelf geeft.

Het gaat in dit citaat dus erom, dat de door Westphal bestreden doodgewone gereformeerden zich van de Roomschen o.a. daarin onderscheiden, dat ze den doop geen oorzaak van zaligheid noemen (de doop zou dan een voertuig van de genade zijn, en het uitwendig waterbad de afwassing der zonde zelf), maar iets, dat bij de belofte des evangelies bijkomt (appendix) en een hulpmiddel tot bevestiging van de genade. Teeken en zegel, geen oorzaak van genade.

De tegenstelling: een bijkomend hulpmiddel ter bevestiging der genade, maar geen eigen oorzaak van het heil, is duidelijk bij Calvin. Maar die tegenstelling is bij dr de B. geheel verwaarloosd. Waarom toch? Als hij „de citaten, die we tot nu toe bespraken, zelf bij Calvin gelezen heeft, dan kon hij ook dit ééne gecontroleerd hebben: het heeft dan op zijn tafel gelegen, want het is nog steeds uit hetzelfde geschrift tegen Westphal. Hoe het zij: die verdoezeling der tegenstelling brengt den lezer van dr de Bondt op een dwaalspoor. Hij denkt, dat hij wat krijgt vóór de synode van 1944, en zie, hij ontvangt niet anders dan een weergave van catechismus, antwoord 72. Dat is één ongeluk.

Het tweede is dit: dr de Bondt probeert een „candidaat“ als van Calvin gedistancieerd te toonen. Hij schrijft dr v. d. Linde na: de doop een appendix van de ons geschonken genade. Ligt nu de candidaat? Neen — als er iemand ligt, dan dr de Bondt. Want Calvin schrijft: appendix van de BELOFTE. En verder: hulpmiddel tot bevestiging der genade. Dat is een goeie preek namelijk ook.

We hebben nog meer.

K. S.

Verslag van een reis naar West-Borneo.

II

Maandag 5 April wilden we onzen tocht liefst met het aanbrenken van het daglicht vervolgen. Daarom zijn we om 6 uur, een uur vóór zonsopgang, opgestaan. De ontbijt tafel was goed voorzien van wittebrood, gebakken eieren, kaas en jam. Toen we evenwel om zeven uur wilden wegrijden, bleek de band, dien we den vorigen dag ter vervanging van den lekken band opgezet hadden, 's nachts leeggelopen te zijn. Hij moest verwisseld worden met den inmiddels gerepareerden band, maar omdat we niet zonder reserveband wilden vertrekken, moest ook het nieuwe lek eerst gevacuümiseerd worden, zoodat we een uur later op weg gingen, dan ons plan was geweest.

Silitonga ging met ons mee. Ons doel was Bengkajang, zoodat we de kuststrook moesten verlaten en het binnenland ingingen langs een 72 kilometer langen weg, die vele bruggen, bochten en bulten bevat. De beste gedeelten van dien weg waren iets beter dan de slechte stukken in den weg Pontianak-Singkawang. Het terrein biedt meer afwisseling, de complexen met klappers (kokospalmen) worden naar het binnenland toe minder uitgestrekt en minder talrijk, wel is er nog veel rubber, maar ook veel sawah en woeste grond. In de plaatsen, die gepasseerd worden, wonen nog

veel Chinezen, maar de Maleiers van de kuststrook maken geleidelijk plaats voor de Dajaks van het binnenland.

In Bengkajang hebben we een kort bezoek gebracht aan den Maleischen onderafdeelingchef op diens kantoor. Een paar kamers van het kantoorgebouw zijn ingericht tot pasanggrahan. Van de vier bedden was er één in gebruik, zoodat er juist nog voldoende plaats was voor ons drieën. De kamers waren heel sober gemeubileerd, stoffeering ontbrak geheel en de verlichting geschiedde met behulp van petroleumstallantaarns. Het geheel zag er een beetje smoezelig uit, ook Lasinem, de oude vrouw, dochter van een Javaanschen vader en een Maleische moeder, die het beheer voerde over de pasanggrahan. Maar zij ontving ons vriendelijk en de koffie, die zij ons inschonk, smaakte goed, ondanks het feit, dat de koppen, waarin die drank ons voorgezet werd, vermoedelijk in lang niet gewassen waren. En de rijsttafel, die we 's middags kregen, was heel wat lekkerder dan de maaltijd van den Chinees in Singkawang.

Na de rijsttafel zijn we met z'n drieën langs een slecht onderhouden, met alang-alang begroeienden weg naar het op een heuveltop gelegen bouwvallige huis van den voormaligen zendeling Bremen gereden. Het huis, dat al jaren niet meer bewoond wordt, doet nog wel dienst als vergadergelegenheid voor de „gemeente“ hier. Het zou trouwens in den staat, waarin het verkeert, moeilijk bewoond kunnen worden. Deuren en ramen zijn niet meer aanwezig. Van de houten wanden hangen verschillende planken los, andere ontbreken. Een der stijlen waar het dak op rust, is vervan-

gen door een onbewerkten boomtak. Het sirappen dak lijkt tamelijk goed in orde, maar de dakgoten zijn verdwenen. Van de bijgebouwen, die o.a. een keuken, badkamer en w.c. behooren te bevatten, is nauwelijks een spoor meer te bekennen. Alleen een gemetseld regenreservoir van ongeveer 18 m³ inhoud is wel vervuld, maar overigens nog in orde.

Daar ds Bergstra onze komst van te voren had aangekondigd, waren in dat „huis“ een 50-tal Dajaks, voor de helft kinderen, verzameld onder den Dajakschen goeroe Esau Alle. Deze Dajaks waren afkomstig uit een zestal kampongs, sommige op meer dan 10 km van het verzamelpunt. Nadat wij door de aanwezigen begroet waren, waarbij de meesten zonder eenige verlegenheid te toonen, ons de hand kwamen drukken, is in dat huis een godsdienstoefening gehouden. Meubilair was er niet, dus sommigen hurkten op den cementen vloer, anderen bleven staan. Ds Bergstra begon met gebed. Daarna werden een paar gezangverzen gezongen, waaraan slechts enkele personen deelnamen. Vervolgens behandelde ds Bergstra een gedeelte van de lijdensgeschiedenis (bidden, zingen en spreken gebeurde in de Maleische taal). Er werd opnieuw gezongen en tenslotte gedankt. Na afloop van die eenvoudige godsdienstoefening vertelde ds B. aan de menschen, wie ik was en wat ik kwam doen, terwijl ikzelf ook nog gesproken heb over de plannen van de Gereformeerde Kerken in Nederland, onder de Dajaks het Evangelie te gaan verkondigen. Nadat eindelijk een deel van de meegebrachte Amerikaanse kleding onder de aanwezigen verdeeld was, namen we afscheid en vertrokken per jeep naar